

PEDAGOGISCH BELEID
Primenius kinderopvang

16-01-2023

Versie 2

INHOUDSOPGAVE

1. PEDAGOGISCHE VISIE	3
1.1 DE 4 OPVOEDINGSDOELEN VAN RIKSEN-WALRAVEN.....	3
1.2 ZELFREDZAAMHEID	5
1.3 INTIMITEIT	5
1.4 SEKSUELE ONTWIKKELING.....	5
1.5 VERSCHILLEN TUSSEN JONGENS EN MEISJES.....	6
1.6 VALLEN EN OPSTAAN	6
1.7 MEER VAN HETZELFDE	6
1.8 HET DOEN TELT.....	6
1.9 INTERACTIE MET DE KINDEREN.....	6
1.10 ONGANG MET STRAFFEN EN BELONEN	7
1.11 ONGANG MET PESTGEDRAG	7
1.12 KINDERPARTICIPATIE.....	7
1.13 ZELFSTANDIGHEID	7

1. PEDAGOGISCHE VISIE

Voor de pedagogische onderbouwing van de Wet kinderopvang en de bijbehorende toelichting, is gekozen voor de vier opvoedingsdoelen van professor J.M.A. Riksen-Walraven. De opvoedingstheorie van Riksen-Walraven ligt ten grondslag aan de Wet Kinderopvang en de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang. We gaan uit van vier pedagogische basisdoelen voor de opvoeding. Wij zorgen ervoor dat kinderen zich emotioneel veilig voelen (1), geven ze de gelegenheid zich persoonlijk (2) en sociaal (3) te ontwikkelen en om zich de normen en waarden van onze samenleving eigen te maken (4).

1.1 DE 4 OPVOEDINGSDOELEN VAN RIKSEN-WALRAVEN

A. Een gevoel van emotionele veiligheid bieden.

Er wordt op een sensitieve en responsieve manier omgegaan met kinderen. Medewerkers tonen respect voor de autonomie van kinderen en stellen grenzen waar nodig. Door structuur en voorspelbaarheid kunnen kinderen zich emotioneel veilig en geborgen voelen.

B. Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties bieden.

Kinderen worden spelenderwijs uitgedaagd in de ontwikkeling van hun motorische vaardigheden, cognitieve vaardigheden, taalvaardigheden en creatieve vaardigheden, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving.

C. Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties bieden.

Kinderen worden begeleid in hun interacties, waardoor zij spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden.

D. De kans om zich waarden en normen, de "cultuur" van een samenleving eigen te maken: socialisatie.

Kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.

Om deze doelen te verwezenlijken en zo goed mogelijk aan te sluiten bij zowel de individuele ontwikkeling en belevingswereld van een kind als bij het groepsproces, passen we de methodiek van de interactieprincipes toe. Deze zes principes draaien om de initiatieven die kinderen nemen. We beschrijven ze hieronder.

1.1.1 INITIATIEVEN WAARNEMEN EN VOLGEN

Het kind neemt van nature initiatieven om zich te ontwikkelen en om contact met anderen te krijgen. Het daadwerkelijk waarnemen van deze initiatieven is van groot belang om in contact met elkaar te komen. Je kunt immers alleen reageren op wat je hoort en ziet. Door heel gericht te kijken en te luisteren naar kinderen, kunnen we deze initiatieven waarnemen en volgen. Overigens hebben jonge kinderen meer tijd nodig om opgedane indrukken te verwerken en hierop te reageren dan oudere kinderen.

1.1.2 INITIATIEVEN ONTVANGEN (VERBAAL EN NON-VERBAAL)

Ingaan op een initiatief (ontvangen), ondersteunt de ontwikkeling van een kind. We laten een kind door middel van een ontvangstbevestiging merken dat we belangstelling hebben voor de initiatieven die het neemt. Een ontvangstbevestiging kan zijn: je toewenden, oogcontact maken, op vriendelijke toon verbaal reageren, vriendelijke gezichtsuitdrukking, vriendelijke houding, meedoen, jaknikken, ja zeggen, herhalen wat een kind zegt. Zo'n positieve ontvangst stelt een kind gerust; het merkt dat de volwassene hem begrijpt en voelt zich dan gezien, bevestigd en emotioneel veilig. Een kind dat zich emotioneel veilig voelt, durft meer initiatieven te nemen en kan zo zijn persoonlijke en sociale competentie verder ontwikkelen.

1.1.3 BENOEMEN

Benoemen wil zeggen: taal geven aan ons eigen handelen en aan datgene wat we zien bij de kinderen. Door te benoemen wat we horen of zien, krijgen we contact met het kind. Daarnaast ondersteunt het benoemen de taalontwikkeling (persoonlijke competentie) van kinderen. Benoemen is verwoorden van eigen initiatieven, initiatieven van een kind, gebeurtenissen in de omgeving en alles wat er te zien is.

De pedagogisch medewerker zegt (benoemt) wat ze doet of gaat doen. Door het geven van informatie weet het kind wat er gaat gebeuren; dit schept duidelijkheid en geeft rust. Zo bevordert 'benoemen' ook de emotionele veiligheid. Bij het benoemen kunnen we 'sfeercommunicatie' toepassen: het benoemen van initiatieven, emoties, gebeurtenissen van een kind en dit terugkoppelen naar de hele groep. Hierdoor raken kinderen bij elkaar betrokken en maken we ze sociaal attent op elkaar. Bijvoorbeeld: "Sanne, ik zie dat je Patrick aan het helpen bent; je bent een kanjer!" Door Sanne in de groep een compliment te geven, wordt de aandacht op zijn initiatief gevestigd (een compliment wil iedereen immers graag horen). Kinderen zien dat Sanne sociaal wenselijk gedrag toont. Zo wordt de ontwikkeling van de sociale competentie gestimuleerd door wenselijk gedrag uit te vergroten. Tegelijkertijd zorgt dit voor overdracht van normen en waarden.

1.1.4 BEURTVERDELING

In contact met kinderen is het wisselen van beurten belangrijk zodat iedereen aan de beurt komt. De betrokkenheid van de kinderen duurt langer als een kind weet dat het aan de beurt komt. Door andere kinderen bij een gesprek te betrekken maken we kinderen sociaal attent op elkaar. Door te zorgen voor een goede beurtverdeling helpen we het kind zich te ontwikkelen. We geven het kind de tijd en zorgen voor de ruimte en rust die het nodig heeft om te reageren; dit nodigt hem uit om meer initiatieven te nemen.

1.1.4 LEIDINGGEVEN, LEIDING NEMEN

Leidinggeven is kindvolgend. We geven het kind de leiding door het te volgen, bijvoorbeeld wanneer het een gewenst initiatief neemt. We moedigen hem aan meer initiatief te nemen door het positief te benoemen. Leiding nemen is kind sturend. We nemen de leiding om een kind bij te sturen, bijvoorbeeld omdat het een 'ongewenst' initiatief neemt. Omdat een kind meer leert van positieve bekrachtiging dan van een negatieve afwijzing, doen we dit op een positieve, respectvolle manier: het 'ongewenste' initiatief wordt op een neutrale manier ontvangen; daarna kiezen we een positieve benadering om het initiatief naar 'gewenst' om te buigen.

1.1.5 IK-BENOEMING

In contact met kinderen is het belangrijk dat wij onszelf benoemen als 'ik' (en dus niet met onze naam). Het kind leert zo het verschil tussen 'ik' en 'jij' en dat draagt bij aan de ontwikkeling van het zelfbeeld. Bovendien druk je door de ik-vorm uit dat je deel uitmaakt van de groep. De ik-benoeming ondersteunt het leidinggeven en leiding nemen.

1.2 ZELFREDZAAMHEID

De pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen in hun zelfredzaamheid. Kinderen mogen zo veel mogelijk zelf proberen, denk hierbij aan het helpen met tafeldekken, zelf brood smeren enz. Pedagogisch medewerkers geven kinderen complimenten voor het proberen. De complimenten geven het kind zelfvertrouwen, maar het proces is belangrijker dan het resultaat. Ook maken pedagogisch medewerkers duidelijk naar kinderen dat fouten maken niet erg is. Pedagogisch medewerkers letten hierbij op zowel de verbale als non-verbale uitdrukking. Doordat kinderen in een groep worden opgevangen leren kinderen ook van elkaar, doordat ze een voorbeeld hebben aan elkaar of iets samen proberen. Hierdoor worden kinderen ook gestimuleerd in hun zelfstandigheid.

1.3 INTIMITEIT

Intimiteiten hebben betekenis voor het kind, maar hier dient zorgvuldig mee om te worden gegaan. Niet ieder kind heeft de zelfde behoeftes en we proberen de fysieke contacten als knuffelen, op schoot zitten, aai over het bolletje, hand en voet bewegingsspelletjes enz. aan te passen aan het moment en de behoeftes van het kind. De pedagogisch medewerker schenkt aandacht aan het kind door te troosten en begrip te tonen bij verdriet en tijd te nemen voor het begroeten en afscheid nemen.

Er wordt gestoeid en gespeeld met kinderen. Pedagogisch medewerkers zijn altijd alert op de intimiteit door het kind gewenst wordt.

1.4 SEKSUELE ONTWIKKELING

Kleuters kunnen heel nieuwsgierig zijn naar hun lichaam en dat van anderen. Ze worden zich bewust van de lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes. 'Doktertje' spelen en 'vader & moedertje' zijn favoriet in de peuter- en kleuterleeftijd. Deze spelletjes zijn een normaal onderdeel van de seksuele ontwikkeling. We verbieden het niet, maar kunnen er wel regels aan stellen en begrenzen. Bijvoorbeeld dat we voorzichtig met elkaar moeten zijn, en dat kinderen 'nee' mogen zeggen als ze iets niet prettig vinden. Ook zijn we er alert op dat er niets in lichaamsopeningen (mond, oor, neus, vagina, billen) wordt gestopt. Wij hebben hierin een observerende taak, zodat we weten wat er bij de kinderen speelt. Kleuters willen alles weten. Dit geldt ook voor seksualiteit. Zwangerschap en geboorte hebben voor kleuters nog geen relatie met seksualiteit. We vinden het wel belangrijk om op hun vragen in te gaan. Dit doen we dan ook zo veel mogelijk.

Vanaf een jaar of 6 lijken kinderen minder interesse te hebben voor seksualiteit. Ze stellen minder vragen en tonen minder openlijke belangstelling voor elkaars lichaam. De ontwikkeling gaat wel gewoon door; er gebeurt nu veel meer buiten het gezichtsveld van de volwassenen. Schaamte begint een rol te spelen. De eerste verliefdheden ontstaan. Die kunnen heftige gevoelens teweegbrengen zonder dat daar seksuele gevoelens aan gekoppeld hoeven te worden. We vinden het belangrijk om open over seksualiteit te praten met kinderen, kinderen serieus te nemen en ze duidelijk antwoord op hun vragen te geven. Daarnaast willen we kinderen mee geven dat het belangrijk is om eigen grenzen aan te geven en rekening te houden met grenzen van andere kinderen.

Vanaf een jaar of 8 worden de gevoelens van verliefdheid intenser. De gevoelens van verliefdheid en lichamelijk contact worden nu ook meer aan elkaar gekoppeld. De verliefden zoeken elkaars aanwezigheid op en gaan bijvoorbeeld tegen elkaar aanzitten of lopen hand in hand. De seksuele voorkeur wordt met voorzichtige stappen verkend, hoewel dit een lang proces is. In deze leeftijdsfase worden vaak grapjes over 'homo's' gemaakt. Wij accepteren dit niet, maar gaan hierover in gesprek.

We maken geen foto's of film opnamen van blote kinderen.

1.5 VERSCHILLEN TUSSEN JONGENS EN MEISJES

We spelen in op de verschillende interesses en behoeften die jongens en meisjes kunnen hebben. Die verschillen hebben deels te maken met de ontwikkeling van de hersenen. De linker hersenhelft ontwikkelt zich langzamer dan de rechter. En door de invloed van het mannelijke hormoon testosteron, verloopt dat proces bij jongens langzamer. Daarom hebben zij meer behoefte aan grof motorische bewegingen, waarbij ze letterlijk de ruimte nodig hebben. Ze kunnen al snel hun interesse verliezen bij activiteiten die een beroep doen op hun fijne motoriek. De ontwikkeling van de fijne motoriek verloopt bij meisjes sneller; daarom zal hun spanningsboog bij dergelijke activiteiten groter zijn dan bij jongens. Om dezelfde reden utoiten jongens zich veelal fysieker en stoeien daarom graag met elkaar. We kijken naar het individuele kind en sluiten aan op zijn/haar behoefte ongeacht of het een jongen of een meisje is. Ieder kind krijgt de ruimte die het nodig heeft.

1.6 VALLEN EN OPSTAAN

Wij geven kinderen de ruimte situaties te oefenen en ervarend te leren. Dit gebeurt soms letterlijk met vallen en opstaan, bijvoorbeeld tijdens het buitenspelen. Kinderen leren zo risico's in te schatten. Spelen zonder risico kan niet, uiteraard begeleiden wij de kinderen hierin. In de buitenruimte zijn verschillende mogelijkheden om te oefenen met o.a. evenwicht bewaren, klimmen en klauteren.

1.7 MEER VAN HETZELFDE

Kinderen willen soms gedurende langere tijd achter elkaar met dezelfde activiteit bezig zijn. Bijvoorbeeld de hele week met kapla of met dinosaurussen spelen. Zo vergroten ze hun concentratie en verdiepen met fantasie hun spel. Alle ervaringen krijgen de tijd om in de hersenen te worden opgeslagen. We geven kinderen die langere tijd met een zelfde activiteit bezig willen zijn daarvoor de gelegenheid en tijd. Als de kinderen een bouwwerk hebben gemaakt van bijvoorbeeld lego, geven we ze de gelegenheid om het bouwwerk de hele week te laten staan.

1.8 HET DOEN TELT

Voor alle kinderen geldt dat het eindresultaat van hun activiteit niet belangrijk is, maar de weg ernaar toe. Die weg bestaat uit uitproberen en ervaringen opdoen. Zo is het bijvoorbeeld een enorme ervaring als een kind zelfstandig over de zandbakrand naar de overkant loopt. Dat vergroot zijn zelfvertrouwen en zelfstandigheid.

1.9 INTERACTIE MET DE KINDEREN

Een kind wordt opgevangen in een groep, dus er is altijd sprake van interactie. De pedagogisch medewerker heeft een belangrijke rol bij de interactiepatronen in de groep. De medewerker ontvangt de initiatieven van de kinderen, zodat de kinderen zich gehoord en gezien voelen. De medewerker stimuleert ook de interactie tussen de kinderen. Belangrijke interactievaardigheden voor de pedagogisch medewerkers zijn:

- Sensitieve responsiviteit; de vaardigheid om signalen die aangeven dat een kind zich niet goed voelt of behoefte heeft aan ondersteuning, op te merken, goed te interpreteren, en er passend op te reageren.
- Autonomie respecteren; de vaardigheid om het kind veel ruimte te geven om dingen zelf te doen en het kind hierin te stimuleren.
- Structureren en grenzen stellen; de vaardigheid om aan kinderen duidelijk te maken wat er van hen verwacht wordt en er tevens voor zorgen dat zij zich daar ook aan houden.
- Praten en uitleg geven; de vaardigheid in praten en uitleggen waarbij de mate, timing en inhoud van de interacties afgestemd worden op het begripsniveau en de interesses van de kinderen.

- Interacties in de groep begeleiden; de vaardigheid om goed om te gaan met negatieve interacties en het bevorderen van positieve interacties tussen kinderen door het opmerken en belonen ervan.
- Ontwikkeling stimuleren; de vaardigheid om de persoonlijke competentie van kinderen te stimuleren, door die stimulering goed af te stemmen op de aandacht en het begripsniveau van het kind.

1.10 ONGANG MET STRAFFEN EN BELONEN

Kinderen worden zoveel mogelijk beloont voor hun gedrag en niet voor de prestaties of producten. Oftewel een kind wat aan het kleien is krijgt een compliment over hoe leuk hij bezig is en minder over het resultaat. Een kind wat oefent met zindelijkheidstraining wordt beloond.

We straffen niet. Kinderen kunnen soms apart genomen worden voor een gesprek of overdenking. Afhankelijk van de leeftijd is het soms voldoende een kind uit de ongewenste situatie te halen. Ongewenst gedrag wordt benoemt met de nadruk op wat we wel graag willen zien van het kind.

1.11 ONGANG MET PESTGEDRAG

Jonge kinderen vertonen nog niet echt pestgedrag. Buitensluiting gebeurt nog niet bewust, het is hooguit kopieergedrag van een ouder iemand. Peuters plagen het liefst een volwassene omdat die de grap ervan inziet. We maken kinderen bewust van hun verschillen en overeenkomsten. Hiermee willen wij dat kinderen respect ontwikkelen voor zichzelf en een ander en dat dit pest gedrag helpt te voorkomen op latere leeftijd.

1.12 KINDERPARTICIPATIE

Kinderparticipatie bij jonge kinderen houdt voor ons in dat kinderen leren mee te denken over keuzes. Bij het aanleren van normen en waarden past bijvoorbeeld een verhaal over gedrag en gevolg en de keuzes die je kan maken voor een verschillend resultaat. Bijvoorbeeld als een kindje niet 1 maar 3 stukjes fruit pakt van de schaal is dit positief voor hem (hij heeft genoeg) maar het kindje naast hem moet lang wachten en heeft geen fruit en is verdrietig.

Het meedenken kan ook gaan over welke activiteit we gaan eerst doen bijvoorbeeld buiten in de zandbak spelen of binnen verven. Of over keuzes van materialen of kleur. Een kind leert zo dat zijn mening belangrijk is, maar ook dat hij rekening moet houden met meningen van anderen.

1.13 ZELFSTANDIGHEID

Binnen de kinderopvang zijn zelfstandigheid en zelfredzaamheid sleutelwoorden. De kinderen krijgen, aansluitend bij hun leeftijd meer vrijheden. Vanaf 8 jarige leeftijd kan een zelfstandigheidcontract worden afgesloten. Dit contract wordt tussen pedagogisch medewerker, ouder en kind gesloten. Aan de hand hiervan kan het kind zelfstandig een aantal activiteiten ondernemen zoals van de buitenschoolse opvang naar school, een boodschap doen, bij een vriendje of gewoon buiten spelen. De afspraken die met ouders en kind gemaakt kunnen worden zijn afhankelijk van de vestiging en haar omgeving. Uiteraard wordt dit contract afgesloten op het moment dat het kind er ook echt aan toe is.

Daarnaast laten we kinderen in de dagelijkse praktijk zoveel mogelijk zelf doen en zelf proberen. Zo mogen kinderen hun eigen brood smeren, (vanaf 4 jaar) fruit schillen/snijden (vanaf 8 jaar), samen ruzietjes oplossen onder begeleiding, zelf nadenken en pakken wat je nodig hebt om iets te maken/knutselen.